

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 5,-, za četrlet let Din 15,-, za pol leta Din 30,-; za inozemstvo Din 7,- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelak, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Po Joštu.

Šentjoški tabor Krekove mladine je potisnil naš krščanski socialistični mladinski pokret za lep kos poti naprej. Posebne časovne razmere same skrbe za to, da se naše gibanje čedalje bolj idejno izkristalizuje. Prilisk reakcije povsod mladino okreplja in jekleni. Na drugi strani poganjajo po celem svetu iz katolištva mladike novega, pristnejšega in bolj krščanskega življenja nego je življenje naše le navidez še krščanske meščanske družbe. Mladina je izprevidela gnolbo, lažnjivost in brezsrčnost te družbe, ki pod demokracijo skriva svoj brezmejni pohlep in pod človeškimi frazami svoje grobo nasilje; ki pod odejo kulture in civilizacije goji čisto divjaške nagone oblastiteljnosti, zatiranja slabjših in najbrezvestnejšega izkoriščanja. Temu postavlja krščanska socialistična mladina nasproti ljubezen do bližnjega, pravičnost, usmiljenje, viteško zadržanje in plemenito borbo s sredstvi duha — postavlja nasproti svoj junaški pacifizem, ki obsoja tako vojno kakor revolucijo, tako vojno med narodi kakor medsebojno meščansko vojno, pa ne iz strahopetne bojznosti pred žrtvijo življenja, ampak zato, ker hoče, da se vse sile človeštva žrtvujejo in uporabijo ne v medsebojno uničevanje, podjarmljenje, razredno ločitev in borbo do iztrebljenja, ampak v tvorno, plodovito in obogatujoče delo vsakega za vse, v utrditev duha spravljalnosti in sodelovanja, v olepšanje zemlje, napredek tehnike in dvig resnične, srčne kulture, ki je morajo biti deležni vsak in vsi.

Vse to smo povedali na Joštu, dasi se pridiguje že desetletja in desetletja. Toda danes je čas vse te lepe besede v življenju uresničevati. Mi katoličani se moramo v odločnem preobratu popolnoma odtrgati od vseh malikov časa. Ni zadosti propovedavati pokristjanjenje javnega življenja, marveč ga res in temeljito začeti pokristjanjevati, pokristjanjujoč tudi samega sebe v družini (sistem enega ali nobenega otroka!), v gospodarskem ali pridobitnem življenju (razmerje do delavca, glede katerega se krščanski podjetnik od nekrščanskega čedalje bolj ali pa sploh nič več ne razlikuje), v politiki (premišljuj, zakaj je centrom pri zadnjih volitvah izgubil in bo še, če ne bo preokrenil). Mi časih sami sebi preveč kadimo in zato bi bilo dobro, če se vmislimo v v dno duše segajoče, v resnici skozinzoziško versko delovanje nizozemskih, angleških in ameriških ter francoskih katoličanov, ki ga vse preveč kritikujemo, namesto da bi se od njega učili tega, česar nam manjka. Le ne bodimo tako zelo zadovoljni sami s seboj, misleč, da nam ni čisto nič več treba vnikati vase, se učiti, sprejemati v duha nove klice razvoja in se dalje razvijati višje. Katoliški svet misli in čustev ter praktičnega delanja ni kasarna, kjer se uče ljudje po »Pravilu službe« eksercirati, ampak velika božja knjiga, v kateri se odpira vsak dan nova stran neizčrpno bogatega življenja božjega Duha prešinjene duše.

Naj nihče ne misli, da nima krščanski delavski pokret ničesar s tem opraviti. Ima, in še veliko ima, dragi tovariši! Nam delavcem ni dosti, da bomo čimbolj podobni »buržuju«, če postanemo deležni njegovega dobička, ampak naš interes je, da se ustvari v Evropi kultura, zaradi katere bo sploh vredno delati in množiti gmojne dobrine človeštva. Vidiš, za to gre! Da ne bomo mi sami zopet podobni svojim gospodarjem, da ne bo iz socialnih reform ali preobratov zopet siknila in se dvignila kača kapitalizma, da bomo mi, četrtri stan, ustvarili nekaj čisto in bistveno drugega nego je tretji stan s svojo francosko

revolucijo, ki se je izpačila v samodržstvo »demokratične« plutokracije. Mar ni tudi v najbolj globokem delavskem gibanju, v angleški Labour Party, ta duh krščanskega socializma, zadržane misli, vzajemnosti, naravnosti pridobivanja zemeljskih dobrin v obči telesni in duhovni blagor, kar ni mogoče brez etične orientacije in brez religije in verskega nazora, iz katerega edino more vzrasti človeka in človeštva dostojna kultura. Zaradi katere se je vredno truditi, potiti, napredovati! Krščanski socialistični pokret ni torej nobeno golo gibanje za boljši groš in toplejšo gnezdo, ampak gibanje duš za preustvaritev človeka in družbe po krščanskem moralnem in kulturnem zamislu. Sicer pa je vsako delavsko gibanje na svetu gibanje po nekem svetovnem nazoru, terja duha in

usmerjanja ter ustvarjanja novega duha, in v tem smislu je vsako revolucionarno, čeprav ni vsako za nasilje, ki je brez-moralno. Mi smo za temeljito preosnovno družbo kakor najradikalnejši delavski pokret, toda s temeljito mirovnimi in brez-nasilnimi sredstvi, ker verujemo, da je duh pravice in ljubezni ter sporazuma močnejši od sirove fizične sile in nasiljevanja vesti ter diktature bodisi tega ali onega.

Tako gre leto za letom z Jošta klic po naši obnovi, po radikalnem prelomu z modernim kapitalističnim mišljenjem, po neprestanem napredovanju v krščanskem duhu. Lahko se ta klic prezira, toda le v škodo skupnosti in obči idealov. Priložimo složno vsi roko k delu, na katero nas neizprosno in nepreslišno kliče čas!

Kresovi novih dni.

Za v nedeljo dne 10. junija 1928 je organizirala osrednja Krekova mladina svoj III. delavski mladinski tabor na Sv. Joštu nad Kranjem, ki je potekel nad vse lepo.

Krekevi kurijo kres.

Sobota dne 9. junija je kazala, da bo vreme prireditvi nad vse naklonjeno. Že ta dan popoldne je pohitela večja skupina Krekovi bratov in sester k starodavnemu Joštu. Po kratkem oddihu se je družba razpršila v bližnji gozd, zapakalo je vejevje, in že je rastle iz planote pred cerkvico mogočna grmada. In ko je nevidna roka zažgala na nebu tisoče bajnih zvezdic, tedaj je šinil proti nebu ognjen zubelj, veter pa je nosil na vse strani žarke isker. Kakor simbol silnih idej, ki pronicajo v človeštvo, za novo družbo že rojenih. Zadihala so prsa, grudi so se razširile neizrečne blaženosti in kakor roka ljubezni je zabožala v noč melodija slovenske narodne pesmi. Clovek se je iztelesil: Gospod, prijetno nam je pri Tebi! Naredimo tri šotore...

Nedeljsko jutro.

Nedelja je bil krasen, jasen, brezoblačen dan. In prišli so na goro: Ljubljana, Preska, Tržič, Jesenice z godbo ter mnogo, mnogo drugih. Kar mrgolelo je ljudstva na Sv. Joštu. Ker je bila ta dan gori še podružnična procesija svetega Rešnjega Telesa, je to vse še povzdignilo, zlasti še, ker je med sprevodom igrala vrla jeseniška godba. Po procesiji je za taborite služil sv. mašo preč. g. Fr. Glinšek iz škofovih zavodov, med katero je dovršeno sviral jeseniška godba.

Tabor.

Skoro neposredno po sv. maši je predsednik Krekovi družin tov. Fr. Kord in ob razpulu na planoti v vznešenih besedah ob velikem številu poslušalstva otvoril tabor. — Prvi je dobil besedo tov. Fr. Terseglav, ki je orisavši zgodovinski boj krščanstva, odnosno katoliške Cerkve s poganskim Evropcem, naglasil, da moramo krščanski socialisti s silno

revolucijo duha izklesati novega krščanskega človeka, ki bo cel in ves živel po božje, ne samo govoril o načelih, dejansko pa plesal krog zlatega teleta. Njegov govor globokih, plastičnih misli je zapustil vtis, ki je šel prav v srčko duše, prav notri v dno. Kot drugi je govoril tov. Edi Korbek, ki je v svojem ognjevitem govoru drastično naslikal glavni znak naše dobe: trpljenje! To nas druži v eno armado, ki mora vsa iti vase in iz sebe preobličiti svet v Kristusu, ki je Pravica in Ljubezen. — Zadnji je govoril tov. Pukšič z Jesenic, ki je statistično dokazal silno zlo vojska, nastopil za korajzni pacifizem, obenem pa plediral za boj duha proti zlemu duhu, za vstajenje poedinca iz sebičnosti v socialističnega človeka.

Po taboru.

Po taboru, ki ga je zaključil tov. Fr. Kord in, že sedaj vabeč na 4. mladinski tabor drugo leto, so se udeleženci ob cerkvi najprej slikali, nato pa so se razdelili v nebroj skupin in skupinc po celem vrhu krog cerkvice sv. Jošta.

In zavladalo je prijetno in veselo razpoloženje, kakor more biti le med mladimi srci, ki so polni ognja, priprostega veselja in poživljajočih moči.

Da, polni moči! To nam je tudi to pot, ko se je že tretjič zbrala delavska mladina in delavstvo Gorenjske na tem prijaznem hribcu, prineslo nove vere, kako živa misel krščanskega socializma med našo mladino vedno prepričevalneje raste, kako leto za letom vžiga nove plamene. Med mladimi ni malodušnosti, kljub vsem težavam se vrste širijo, in iz mladih čet Krekovi družin bo zrastle armada, bojevit in neuklonljiva. Osamljena je bila prva leta Krekova mladina, danes ni več. Njenim vrstam se je pridružil nov tok akademске mladine, svež in iskreno misleč, ki podaja bratsko roko mladim proletarskim borcem.

To so svetle misli, ki dajejo vsemu krščansko-socialističnemu gibanju novega ognja. Šentjoški tabori so postali plameneči kresovi, ki prižigajo zarje bodočih dni. Nobenega ne more biti strah!

Rudarske pokojnine.

Važna rzsodba rudarskega rzsodišča.

Dne 10. junija se je vršil v Grižah sestanek tukajšnje krajevne Delavske zveze. Sestanek je bil izvanredno dobro obiskan. V nabito polni dvorani je oblastni poslanec ter predsednik krajevne Delavske zveze v Zabukovci g. Uranjek poročal prisotnim novopokojencem, da je rzsodišče rudar. zavarovanja njihovi pritožbi radi povišanja karencne dobe ugodilo ter obsodilo Glavno bratovsko skladnico v Ljubljani, da upokojencem izplača od 1. febr. t. l. odtegnjene zneske

ter da ista počenshi od 1. maja t. l. upokojencem izplačuje zopet polno pokojnino kakor jo določa pravilnik Bratovskih skladnic z dne 1. dec. 1924. Tudi je govornik ugotovil, da je vest, ki je nedavno izšla v »Jutru«, da so se zoper Bratovsko skladnico pritožili neki rudarji iz Trbovelj, popolnoma neresnična, ker se je edino iz Zabukovce pritožilo deset upokojencev na pobudo krajevne Delavske zveze v Zabukovci. Prisotni upokojenci so slednjič glasno protestirali, ker jim Bratovska skladnica kljub rzsodbi rzsodišča, ki datira z dne 24. maja še do danes ni izplačala odtegnjenih vsot.

Tudi se jim pokojnina za mesec junij kljub jasni in razločni rzsodbi rzsodišča zopet ni izplačala kakor to določa pravilnik. Vsi so trdno prepričani, da bo državni svet v Belgradu, kamor se je Glavna bratovska skladnica zoper rzsodbo rzsodišča pritožila, rzsodil ugodno upokojencem, kakor je to storilo rzsodišče delav. zavarovanja v Ljubljani.

Več luči.

(K vprašanju organizacije privatnih in trgovskih nameščencev.)

Dne 5. jun. je imela ljubljanska skupina privatnih in trgovskih nameščencev v konsumni kleti na Kongresnem trgu ožji članski sestanek, na katerem je poročal tov. France Zužek o splošnem delavskem strokovnem gibanju po svetovni vojni, o gibanju privatnih in trgovskih nameščencev pa posebej. Ob koncu svojega predavanja je z ozirom na sedanjí položaj organizacij privatnih in trgovskih nameščencev podal sledečo važno načelno smernično izjavo:

>Kdor je študiral kulturno-politični razvoj slovenskega naroda zadnjih 50 let, kdor je asimiliral v sebi Mahniča, Kreka, Ušeničnika, Gosarja, Terseglava in druge tja v današnje dni, kdor je sledil »Rimskemu katoliku«, »Katoliškemu obzorniku«, »Času«, »Socialni misli«, resolucijam petih katoliških shodov, kdor je z ljubeznijo bral zadnja leta zlate besede »Pravice« in kdor brez filistrskih očal čita srčno-tople sestavke »Ognja«, temu

1. mora biti jasno, da mora biti prav vsako gibanje, tudi strokovno programatično v kulturnem, gospodarskem, posebno pa še v socialnem oziru,

2. mora biti jasno, da je marksizem katoličanom diametralno nasproten s kulturnega, blizu pa s socialnega in gospodarskega vidika,

3. mora biti jasno, da pojde rumeni ali narodni socializem kulturno skupaj z marksizmom, v socialnem in gospodarskem pa prej z nami,

4. mora biti jasno, da je zares socialen in torej za človeško družbo odrešilen edino krščanski socializem!

Zlasti bi mu moralo biti jasno vse to zato, ker kažejo svetovni simptomi, da vstaja na obzorju zarja katoliškega radikalizma, ki zahteva celega katoličana za Boga in človeško družbo tako doma, kot pri delu in v javnem življenju!

* * *

Strokovna organizacija, ki naj bi bila nevtralna, ne »marksistična«, ne »liberalna«, ne »klerikalna«, — taka organizacija je zavestno ali nezavestno ribarenje v kalnem, organizacija morda trenutnih, a nikdar ne trajnih uspehov, organizacija, ki zavaja članstvo s pravega, visokega, duha gibajočega razgleda v plitkost, šušmarstvo, sebičnost in delavsko nesolidarnost.

Krščansko-socialistični privatni in trgovski nameščenci moramo iz teh razlogov odločno odkloniti »Društvo združenih strokovnih zvez«, to pa še tembolj, ker je ena gibalnih sil tega društva katoliški starešina, člani pa udje raznih katoliških svetnih in cerkvenih organizacij ter celo uslužbenci naših zadržnih in drugih gospodarskih ustanov.

>Jugoslovanska strokovna zveza« kot po dr. Kreku ustanovljena osrednja sindikalna organizacija krščanskih socialistov in njene strokovne edinice ne bodo nikdar priznale organizacij, ki stoje izven njih in ki ne delujejo v smislu idej kršč. socializma.

Dolžnost katoliškega človeka je, da se takoj organizira v krščansko-socialističnih sindikatih. Dovolj ljubezni je pri nas in široko ravno polje za požrtvovalno splošno delo.

V združbi — naša moč.

Občni zbor Strokovne zveze viničarjev.

Ta občni zbor, ki se je vršil dne 10. junija 1928, je pokazal, da se viničarji probujajo, da so se pričeli zavedati, da so posebni sestavni del v človeški družbi; tak sestavni del, ki zahteva zase posebno življenje z vsemi dolžnostmi in pravicami. Kot taki so viničarji še mladi, vsled tega krepki, borbeni in disciplinirani.

Od 66 skupin se je udeležilo občnega zbora 61 skupin. Če pomislimo na prometne razmere, na revščino tega stanu in njihovih organizacij, na razsežnost ozemlja, potem ne moremo reči drugega, kakor: Čast taki zavednosti. Drugi znak te organizacije je, da raste in sicer tako krepko, da je nevarnost, da bo zmanjkalo sape vodstvu. V pretečenem letu se je ustanovilo na novo 5 skupin, članstvo bo kmalu doseglo število 2000. Viničarji bodo morali kmalu imeti vodstvo, najmanj pa tajnika, ki se bo posvetil le njim. Brez tega bo pričela organizacija šepati, kakor vzgoja deteta, čigar mati mora delati v tovarni. Krepak in zdrav organizem zmaga vse, pa bodo viničarske organizacije tudi to vprašanje.

Rekel sem, da rastejo viničarji. To kaže tudi njihov računski zaključek. Dohodkov je bilo 33.598,55 Din, izdatkov pa 32.941,37 Din. Podporni fond je imel dohodkov 23.774,51 Din, izdatkov okoli 19.000 Din. Celokupni denarni promet je znašal Din 66.549,98. Za sto odstotkov več kakor leta 1926. Važno točko dnevnega reda občnega zbora je tvoril »Viničarski službeni red«. Pobudo za to je dala viničarska organizacija, ki je izdelala lasten osnutek, na čigar podlagi je izdelal tudi oblastni odbor štajerski svoj osnutek. Ta osnutek je občni zbor v načelu sprejel. S tem pa ni zanikal, da bo treba vzeti v roke še pilo in marsikatero trdoto izpiliti.

Pri ponovnih volitvah je bil izvoljen stari odbor, s čemur mu je bila izrečena najzgovornejša zaupnica. Občni zbor je trajal nad 3 ure. Kljub temu, da je to važna organizacija, je bil njen občni zbor neopažen pri merodajnih tamkajšnjih faktorjih. Mogoče je pa ravno vsled tega vladala med nami vsami prava družinska intimnost. V čast organizaciji je tudi to, da so bili vsi referati skrbno izdelani. Predsednikovo poročilo pa zasluži pozornost ne le delavcev, ampak tudi naše inteligence. To poročilo, katerega bomo priobčili posebej, kaže vso globokost in veliko moralno silo voditeljev viničarske organizacije. Anton Marinček.

Železničarski vestnik

Vsem članom Prometne Zveze! V zadnji Delavski Pravici se je poročalo o sklepu občnega zbora, da se spremeni ime Prometna Zveza v »Zvezo krščansko-socialističnih železničarjev Jugoslavije«, ter so se tudi v tem smislu izpremenila pravila. Vendar pa še nosi

celotna organizacija ime Prometna Zveza in to tako dolgo, dokler oblast ne potrdi spremenjenih pravil, ter je vse dopise in sploh celotno korespondenco naslavljati vedno še na Osrednji odbor Prometne Zveze v Mariboru, Aleksandrova cesta št. 6-I. Ko bomo pa dobili odobritev naših novih pravil, bomo pravočasno poročali.

Podporni fond. Ker še marsikateri član ni na jasnem, zakaj treba kar naenkrat pridjati k članarini še 2 Din, torej skupno mesečno 12 dinarjev, poročamo, da se je to sklenilo na zadnjem občnem zboru na inicijativo članstva, ker jim bo organizacija v slučajih nesreč lahko nudila izdatnejšo pomoč. Vendar pa ta 2 Din nista obvezna in bodo tisti, ki teh dveh dinarjev ne bodo plačali, tudi imeli pravico do izrednih podpor, vendar pa v dosti manjših zneskih, kot pa tisti, ki bodo mesečno plačevali skupaj 12 dinarjev. V interesu samega članstva je torej, da raje vsak član v zdravem stanju plača ta prispevek v novoustanovljen fond, kar mu bo v slučajnih nesrečah zelo prav prišlo. Torej: podpirajmo tovariši drug drugega v nesrečah in vplačujte po možnosti vsi v ta podporni fond.

Pismena dovoljenja. Izšla je ponovna odredba od ministrstva za promet, da mora imeti vsak uslužbenec in delavec, kadar se mu dovolj dopust po čl. 93 ali odsotnost po čl. 94 zakona o drž. prometenem osebju ali pa za odstranitev iz kraja svojega stalnega bivališča v službe prostem času, za to pismeno dovoljenje. Brez tega pismenega dovoljenja, ki se mora glasiti na odreden čas in biti žigosano od dotične edince in podpisano od nje šefa, potniške blagajne ne smejo izdati nastavljenemu ali nenastavljenemu aktivnemu osebju režijske karte, če tudi pokaže pravilno legitimacijo.

Opozorjamo naše članstvo, da brez teh pismenih dovoljenj nikamor ne potuje in tako ne pride v nasprotje z ministrov naredbi.

Osrednji odbor je vsled te ponovne odredbe vložil primerno intervencijo.

Opozorilo. Direkcija ponovno opozarja na zlorabo režijskih voženj z okrožnico št. 72 in sicer: »Kljub temu, da je direkcija odzela že v veliko primerih legitimacije za vožnjo po režijski ceni radi zlorabe v nedovoljene svrhe, se slučajni teh zlorab še vedno množe. Prevažajo se razno trgovsko blago, čevlji, zelenjava, klobase in druge stvari; dalje so konstatirani slučajji, da se vozijo otroci uslužbencev, ki so obrtniški vajenci v interesu svojega delodajalca. Slednje gre celo tako daleč, da se berejo v časopisih anonce, kjer išče obrtnik ali drugi delodajalec vajenca, odn. potnika, ki ima železniško legitimacijo.

Od neke zadrage je prejela direkcija ovadbo, da prinašajo sedaj v sezoni večinoma otroci žel. uslužbencev cele šope narcis iz Gorenjske, katere potem prodajajo na ljubljanskem trgu, od hiše do hiše in po ulicah. Ne samo, da je

uničevanje planinske flore zaščiteno z zakonom, vpliva tako postopenje slabo na vzgojo mladine. Direkcija ponovno poziva vse osebje naj se vzdržuje zlorabljanja vozniških ugodnosti in pomaga pri zatiranju istih, kar je v interesu celokupnega osebja. Vsaka dokazna zloraba vozniških ugodnosti naj se takoj prijavi direkciji.

Cestarji

Oblastni cestarji in mostinarji.

Ljubljanski oblastni odbor je v svoji seji, dne 6. t. m. sklenil na temelju čl. 94 zakona o oblastni in srezki samoupravi, v zvezi z zakonitim pooblastilom v čl. 362 finančnega zakona za leto 1928-29 uredbo o službenem razmerju oblastnih cestarjev in mostinarjev, ki obsega 46 členov. Z to uredbo ustanavlja oblastni odbor službeno razmerje in prejemke oblastnih (dosedaj okrajnih in deželnih) cestarjev in mostinarjev ter določa njih dolžnosti in delo. Organizacija okrajnih in deželnih cestarjev »Jugoslovanske strokovne zveze« je predložila oblastnemu odboru svoje izpremenjevalne predloge k členom uredbe, ki jih je pa oblastni odbor le delno upošteval in je bila uredba sprejeta v bistvu osnutka. V smislu uredbe bodo oblastni cestarji in mostinarji le pomožno osebje obl. odbora in ne bodo zavarovani pri Okrožnem uradu, prejemale bodo za slučaj bolezni plačo za 26 tednov in zdravniško pomoč pri okr. zdravnikih. Organizacija je pa predlagala ureditev službenega razmerja na podlagi stalnosti in bolniško zavarovanje. V tem je bistvena razlika med stališčem organizacije in sprejeto uredbo. Ker je uredbo sprejel oblastni odbor sam brez oblastne skupščine, je organizacija predlagala anketo, katerega predloga pa oblastni odbor tudi ni sprejel. Ko bo uredba objavljena, bomo spregovorili v »Delavski pravici« več o predlogih organizacije ter o dobrih in slabih straneh uredbe.

Usnarji

Vrhnika. Za izvedbo volitev obratnih zaupnikov v tovarni Pollak se je 8. t. m. konstituiral volivni odbor, ki je predlagal Inšpekciji dela volitev na dan 29. junija od pol 9. do 12. ure dopoldan. Za volitve vlada med delavstvom veliko zanimanje in bo, kakor je predvideno vložena samo ena sporazumna kandidatna lista.

Tabor na gori Oljki

priredi Krekova mladina
v nedeljo 24. junija t. l.

★

Vabimo iskreno vse Krekovec
iz Savinjske doline
in krščansko-socialistično delavstvo.

Naročnikom,

ki nam dolgujejo naročnino za april in maj, smo priložili danes položnice. — Prosimo, da nam vsak poleg zaostanka nakaže naročnino vsaj še za en, oziroma za dva meseca naprej. Skupno torej 15 dinarjev. Mnogo dela in stroškov pa nam prihrani, kdor nakaže naročnino za tri mesece naprej. Naročnikom pa, ki nam dolgujejo naročnino za več kot dva meseca nazaj, smo pa poslali opomine in položnice v kuvertah. Te še prav posebno prosimo, da nam nemudoma nakažejo na opominu nakazani znesek, da jim ne bo treba lista ustaviti.

Uprava.

Zasebni nameščenci

Strok. skupina privat. in trg. nameščencev v Ljubljani. Skupina je imela svoj sestanek prvi torek v juniju. Referiral je tov. Žužek o splošnem in še posebej o nameščenskem strokovnem pokretu. Vsi navzoči tovariši so se strinjali z njegovimi izvajanjem kot tudi z zaključkom, ki tvori programatično podlago strokovnemu gibanju kršč. nameščencev in ki ga prinaša danes »Del. pravica« posebej zaradi važnosti. Vse tovariše vabimo, da se nam pridružijo; one izven Ljubljane pa prosimo, da se nam odzovejo pismeno in poročajo o možnosti organizacije v njihovem kraju. Društvo ima svoj sedež: Stari trg št. 2/L.

Čez hribe in doline...

Javornik. Dolgo časa se že nobeden ni oglašil v »D. Pravici« iz našega kraja. Gotovo si marsikdo misli, da se pri K. I. D. delavcu ne godi nobena krivica. Mislim, da vsak ve kaj se pravi, služili svoj kruh s svojimi žulji. Gospodje kapitalisti pritiskajo od vseh strani, toda vsega tega še ni dovolj. Dobro plačani g. mojstri mislijo, da je delavec zopet njihov hlapec. V naši tovarni je nek gospod mojster ki misli, da bo lahko delal z delavci kakor bo hotel. Če nisi Sokol, si vedno zaničevan. Opravljaj tako delo, kakršnega gospodje Sokoli ne marajo. Zadnji čas se je zgodil slučaj, da je delavca, ki je vedno delal pri progij, zamenjal z drugim, ki sploh ni bil do zadnjega na njegovem sihtu. Seveda je to sin velikega gospoda. Delavec pa, ki mora skrbeti za mater in sestro, naj opravi tako delo, da slabše zasluži in sicer radi tega, ker je odločen v svojih krščanskih načelih. Nisem proti temu, da la ali oni napreduje, toda, da se naše delavce vedno zapostavlja, to vendar ne gre. Tovariši! Vsi za enega, eden za vse. To je pa mogoče le v močni organizaciji J. S. Z., ki edina stoji na strani delavstva.

Dopisnike naše »Delavske Pravice« prosimo, da nam pošljejo rokopise tako, da dospejo v uredništvo zadnji čas v ponedeljek popoldne, da bo mogoče list redno razpošiljati brez zamude. Če list redno ne izide, ga oddaljenejši naročniki ne dobe niti do nedelje.

Atom:

Misli krščanskega socialista.

Svoboda in stanovi.

»Svobodni človek in suženj, patricij in plebejec, fevdalni gospod in tlačan, cehovski mojster in pomočnik, skratka: zatiravec in zatiranec so si stali v večnem nasprotju, vodili brez prestanka, zdaj prikrit zdaj očit boj, ki je vselej končal z revolucionarno preobrazbo vse družbe ali pa s skupnim propadom bojujočih se razredov.« Tako pišeta Marks in Engels v svojem komunističnem manifestu.

Deloma so te Marksove besede resnične, pa zopet le deloma. Marks naštevava te razne oblike gospodarstva v človeštvu, kakor so v resnici bile v poteku zgodovine. Omenja dalje tudi razne stanove, kokor so bili običajni v raznih dobah človeške zgodovine rekoč: »V starem Rimu srečavamo patricije, viteze, plebejce, sužnje, v srednjem veku: fevdalne gospode, vazale, cehovske mojstre, pomočnike, tlačane in poleg tega skoro v slehernem teh razredov še različne stopnje. Naša doba, meščanska doba, ki je vzrasla iz razvalin fevdalne družbe, pa se cepi v dva velika sovražna si tabora: v buržoazijo in proletarijat.«

Tudi te Markove besede so le deloma resnične, ne popolnoma.

Če namreč pogledamo temu vprašanju do dna, tedaj moramo predvsem priznati, da bo vedno ostala neka razlika med ljudmi, da bodo vedno ostali razni stanovi in da bo, vsled posledic izvirnega greha, bržkone tudi vedno ostalo nekaj zatiravcev in nekaj zatirancev.

Predvsem je torej gotovo, da bo vedno, dokler bo svet obstal, pa najsi se svet še tako spopolni, še tako preobrazi, vendar ostala vedno neenakost med ljudmi bodisi v duševnem ali telesnem oziru. Nikdar si ne moremo predstavljati, da bi vsi ljudje bili enako zdravi, enako močni, enako nadarjeni itd. Prav tako je gotovo, da bodo vedno stali razni stanovi, kajti delo mora biti izvršeno, naj si bo nizko ali višje, ali lepo ali umazano, ali telesno ali duševno. Prav tako gotovo je, da ni vsak človek enako zmogel za vsako delo. Gotovo pa je, da je vsakdo dolžan delati. Če tudi bi se izpremenila vesoljna človeška družba po načelih komunističnega manifesta, teh neizpodbitnih dejstev ne bo nikoli mogla spraviti s sveta, kakor to vidimo tudi v sovjetski Rusiji.

Prav tako gotovo je, da bo vsled posledic izvirnega greha bržkone tudi

vedno ostalo nekaj zatiravcev in nekaj zatiranih. Gotovo je, da se število teh slučajev da zmanjšati na najmanjše možno število. Povsem odpraviti bi se dalo le, če bi človeka mogli vzgojiti v vsestransko pravičnega, ki ga ne bi motile strasti, katerih žrtev postane bližnjega telo in premoženje. Tako bi morali vzgojiti ne samo enega, ampak cel človeški rod. In ne samo en človeški rod, ampak vsak človeški rod znova. Tako pa, ker za resno mislečega človeka to ni možno niti verjetno, zato pravimo kršč. socialisti, da hočemo število zatirancev in zatiravcev znižati in zmanjšati na kolikor možno nizko mero.

Če se ozremo na gori omenjene trditve Marksa, tedaj moramo reči, da so v toliko točne, ker naštevajo pravilno razne stanove v raznih dobah človeške zgodovine. Ni pa točno, da je bil vedno in povsod boj med posameznimi stanovi in tudi nikakor ni treba, da bi bil. Če torej govorimo resnico, ki se sklada tudi z življenjem in ni samo navdušena fraza, tedaj moramo reči: Stanovi, različni stanovi bodo vedno ostali, treba pa je točno določiti in urediti njihovo razmerje med seboj, in za to gre!

Načela, po katerih treba to razmerje med posameznimi stanovi urediti, so taka, da kakor hitro pridemo do njihovega

izvrševanja, izginejo tudi zatiravci in zatiranci in naravno morajo izginiti. Katera so ta načela, bi utegnil kdo vprašati. Nekatera smo v naših razgovorih že omenili, druga še bomo. Naj omenim tu le najvažnejša: Prvo načelo je nedvomno to, da je vsakdo dolžan delati, kdor more delati. Brezdelni dohodki so krivični.

Drugo načelo je pravica svobode. Splošno načelo je, da ima vsak pravico samostojno in svobodno se odločati, če le ne krši pravic drugega, tako, da mu nihče ne more braniti; kdor se ne more spričati z oblastjo, dano mu od Boga. To oblast pa mora dokazati. Po naravi so vsi enaki. Zato pristoji človeku tudi telesna svoboda, svoboda telesnega gibanja in dejstvovanja, da biva kjer sam hoče, gre kamor hoče in dela kar hoče. Seveda se mora ta svoboda, kakor tudi umska, duševna, uveljaviti le v tistih mejah, kjer ne zadene ob pravice drugih.

Če pogledamo te dve načeli dela in svobode v polnem pomenu njih besede, za podrobneje obravnavanje nedostaja prostora, tedaj vidimo, da bi izvrševana ne samo na papirju, ampak tudi v resnici, onemogočila vsakega zatiravca in vsakega zatiranca. Čim prej bodo ta načela zmagala, tem prej bo to doseženo.

Viničarij.

Poročilo načelnika na obnem zboru viničarjev tovariša Ivana Husjaka.

Viničarij smo delavski stan s tisočletno preteklostjo, vendar pa nimamo svoje zgodovine. Z ustanovitvijo organizacije »Strokovne zveze viničarjev« se pravzaprav začela naša zgodovina.

Obupne razmere, v katerih se nahajamo viničarij po vojni, brezmejno izkoriščanje in delovni pogoji, predvsem pa plače v denarju, ki so danes pod vsak minimum, so nas prisilile, da smo pričeli misliti na samopomoč — na organizacijo. Naš pokret naglo raste, število članov in skupin se redno dviga. Prvi viničarski kongres leta 1926 v Ljubljani nam je dal podvojenih moči za delo. Ta kongres je mejnik v viničarskem gibanju. Povsod po naših gorah so ostali zavedni in agilni tovariši ter so zastavili vse svoje sile, da so organizirali svojo okolico in ustanovili skupine. Niso se ustrašili ne boja, ne znoja, ampak so šli naprej za osvoboditve viničarskega stanu. Čast vsem takim tovarišem! Pogum še naprej jim ključem! Naše organizacije se danes ogibljuje le oni viničarij, ki ne poznajo v svoji sebičnosti ne bližnjega, ne svojega stanovskega tovariša, ter oni viničarij, ki pričakujejo, da bo po njih mržnji in preklinjanju prišlo boljše samo od sebe, tuj oni, katerim je denar izdan za alkohol več vreden kot malenkostna članarina za organizacijo. Pa tudi njim veljajo naše misli in naša ljubezen, tudi za njihovo svobodo se borimo. Vsporedno z rastočo močjo organizacije so nastale težkoče, predvsem tehnične. Odprlo se nam je veliko organizatorično polje, manjkalo je pa delavcev, predvsem aparata v naši centrali. Kolikor so nam dopuščale moči in finančne možnosti, smo storili vse, da smo ustanovili centralno pisarno in nabavili takorekoč iz nič potreben inventar.

Viničarski red.

Kardinalna točka v viničarskem vprašanju je rešitev viničarskega reda. Naša organizacija se bori z vso močjo že sedem let za to. Njena zasluga in uspeh je, da dobimo v kratkem času viničarski red, potrjen v oblastni skupščini v Mariboru. Ugotavljam, da je viničarski red nujna zadeva, tičoč se tisočletih viničarskih družin, kajti od njega bo odvisno ali viničarij gospodarsko in socialno zaživimo ali pa ostanemo še nadalje v propasti in suženstvu. Zato bomo vztrajali v borbi za njegovo uzakonitev in s tem za uzakonitev naših pravic. **Zavzemamo stališče, da naj vinogradi služijo človeku in ne človek vinogradom. Pošteno naj živi od vinograda vinogradnik kot lastnik, pa tudi viničar, ki s svojim delom pravzaprav ustvarja vse. Prvo bodi za pošteno delo pošteno plačilo, potem šele pride profit.** Od našega poklicnega dela hočemo živeti kakor vsak drug delavec. Če pa to ni mogoče, kakor trde gotovi krogi, tedaj nastopi pač nujno vprašanje agrarne reforme vinogradov. Zemljo naj

ima oni, kateri jo obdeluje. Ne odrekamo nikomur lastninske pravice, ugotavljamo pa, da je ta zemlja, katero obdelujemo, naša zemlja, da so to zemljo z znojem obdelavali naši pradedi in očetje viničarij, iz te zemlje smo izšli in vanjo se povrnemo. Zato na tej naši zemlji hočemo pravice in življenja, kakoršno pripada človeku, ne pa, da se tisoči viničarskih družin nahajajo v bedi in propasti na račun pečice vinogradnikov, dostikrat tujerodcev. **To ni komunizem ali bujskaštvo, kakor nam podtikajo, to je pravična borba za človeške pravice viničarjev, katere nam po božjem in naravnem pravu pripadajo.**

(Konec prihodnjic.)

Tedenske novice.

Palaca »Delavske zbornice« v Ljubljani bo v treh tednih v fasadi dograjena. Delo napreduje vsled okornosti poslovnega sistema mestnega magistrata silno počasi tako, da se bo mogoče »Delavski zbornice« in kulturnemu odseku vseliti šele s 1. septembrom, strokovnim organizacijam in ostalim uradom ter strankam pa šele s 1. novembrom t. l. Kakor se že sedaj vidi, bo imela zgradba po svoji obliki in fasadi mogočno reprezentativno lice »Delavske zbornice«.

Unjarski pomočniki v Trzinu so na praznik sv. Reš. Telesa ob zvokih naše godbe slovesno prenesli svoj grb od Bastelna k Perkotu, kjer se bodo od sedaj naprej zbirali. Kadar pa bo preurejen Rokodelski dom, bo pa shajališče unjarskih pomočnikov v Rokodelskem domu.

Izlet k Gospej Sveti. Binkošne praznike smo napravili Tržičani izlet k Gospej Sveti na Koroško. Za delavstvo, katero si je moglo privoščiti ta izlet, so bile prave počitnice. Korošci so nas prav prijazno sprejeli in mi smo se prav dobro počutili pri njih. Tudi k slavnemu ustoličenemu kamnu smo šli in si zbudili zgodovinske spomine.

Pri javni borzi dela v Ljubljani je na razpolago delo moškim: 2 pečarjem, 11 rudarjem, 2 kleparjem, 2 kovinostugarjem, 2 inštalaterjem, ključavničarjem, 4 mizarjem, 3 žagarjem, 1 strojniku, 1 vulkanizerju, 2 kožarjem, 1 čapetniku, starejšemu kot družabniku, 4 čevljarjem za mešano delo, 3 krojačem, 1 dežnikarju, 1 hotel natararju, 1 slaščičarju, 1 kurjaču, 15 zidarjem, 6 pleskarjem in soboslikarjem, 4 hlapeem, 10 štukaterjem, 9 sobarjem za dijaški dom, 1 kuharju za dijaški dom, 2 kotlarjem, 19 vajencem; ženskam: 1 kuharici, 2 kmečkimi deklam, 1 sobarici, 1 služkinji.

Izseljevanje v Kanado je za letos skoro dovršeno. Zaradi neznatnih telesnih hib je bilo mnogo zavrnjenih v Parizu, Antwerpnu, Cherbourgu ali Hamburgu. Vsi ti imajo pravico do povračila cele vplačane vozarine. Ako bi se katero parobrodno podjetje branilo vrniti celotno vozarino, posreduje na zahtevo izseljeniški nadzornik v Ljubljani. Nadalje se opozarjajo prizadeti na določilo tar. post. 55 zakona o taksah in pristojbinah,

ki se glasi, da se osebam, katerim inozemske oblasti in predstavniki zabranijo nadaljnje potovanje ali vstop v njih državo, kakor tudi osebam, ki se v 10 mesecih vrnejo nazaj v našo kraljevino, povrne vplačana taksa 250 Din po odbitku redne takse 10 Din. Onim, ki prostovoljno opuste potovanje, se taksa ne vrača. Tozadevne prošnje je, sklicevaje se na navedeno tar. postavko in na člen 72 taks. in prist. pravilnika, vsaj 90 dni po vrnitvi v domovino vložiti na onem okr. glavarstvu, katero je izdalo potni list. V prejšnji je navesti, zakaj se izselitev ni vršila in je isti priložiti potni list. V spornih slučajih daje potrebna pojasnila izseljeniški nadzornik F. Fink v Ljubljani.

Obvezno zavarovanje za slučaj starosti in onemoglosti na Madjarskem. Na Madjarskem so z novim zakonom uvedli obvezno zavarovanje za slučaj starosti in onemoglosti za delavstvo, industrijske, obrtniške in trgovin. nameščence. Kmetijski delavci še niso zavezani zavarovanju, na hišne posle pa se zakon lahko razširi z ministrsko naredbo. Privatni nameščenci pa se morajo zavarovati samo v slučaju, če njih plača ne presega mesečno 500 pengöjev. Stroške zavarovanja morajo kriti polovico delodajalci, polovico pa delavci. Stroški bodo znašali približno 4-5% povprečnega dnevnega zaslužka. Pravico do rente dobi zavarovanec po 400 tednih plačevanja, kadar je izpolnil 65. leto. Pravico do invalidske rente dobi po 200 tednih zavarovanja, a te pod pogojem, da je izgubil dve tretjini delazmožnosti. Vdovina se izplačuje šele po 65. letu starosti ali v slučaju trajne onemoglosti.

Mlada sila.

Tabor Krekove mladine se vrši na gori »Oljki« dne 24. t. m. Na taboru sv. maša z govorom, nato se pa vrši tabor na prostem pred cerkvijo. Na taboru govorijo naši tovariši. Tabora se udeležijo tovariši iz Celja, Griž, Velenja, Marije v Nazarjih ter tudi iz ostalih krajev Savinjske doline. Natančni spored priobčimo v prihodnji številki »Delavske Pravice«.

Seja centralne Krekove mladine se vrši v soboto dne 16. t. m. ob 8 zvečer v društvenih prostorih na Starem trgu 2/I. v Ljubljani.

Vnebovpijoče krivice.

Današnji svet tako rad pozablja svetopisemske zgodbe in iz njih izvira joče verske nauke posebno one, ki ga spominjajo na dolžnosti do bližnjega. Menda ga ni tako pozabljenega vprašanja iz katekizma, kakor je vprašanje, kateri so vnebovpijoči grehi? Pričakovati imamo torej, da se bo v tem oziru še vedno postavljal, ako ne bomo uvideli potrebe, da se bolj obširno pečemo s tem vprašanjem, ki vsebuje obenem glavne točke krščanskega socializma. Že prva točka, ki govori o radevoljnem uboju, je za vse stanove velevažna. Če bi njo upoštevali ne bi bilo

svetovne vojne, ne bi grozili narodi drug drugemu z bodočo zračno vojno, z ubijajočimi plini in z uničujočim strelivom. Istotako se ne bi ukoreninile v ljudstvu razne prevratne in revolucijonarne ideje, ki končujejo z uboju. Primerjajmo upostavitve in vzdrževanje boljševiškega režima na Ruskem. Primerjajmo zgodovino raznih državnih prevratov te ali one države. Zakoni o varnosti življenja niso mogli zavarovati življenja nit najvišjim krogom in kronanim glavam. Za priprosto ljudstvo je varnost življenja še manjša.

Ne mislimo pa obsojati s tem samo ubijanja ljudi s sredstvi, ki posameznika naglo umorijo. Tudi počasno ubijanje, ki se vrši neslišno in nevidno v človeški družbi, je predmet socialnega vprašanja in zdi se, da imamo ravno tukaj zelo obširno polje za razmišljanje in udejstvovanje. Borba za obstanek je v glavnem borba za človeka vredno življenje, je borba za varnost lastnega življenja in borba za varnost življenja cele družine.

V širšem pomenu je borba za obstanek potrebna tudi za cele stanove in nujna posledica tega spoznanja so različne organizacije, ki si stavijo vedno glavno nalogo v tem, da čuvajo celi stan in posamezne člane pred počasnim ali naglim uničevanjem. Tako organiziranje je potrebno že iz krščanskega vidika in prav je, da se to vedno in povsod poudarja. Poudarjati se mora to posebno tam, kjer je upati največ razumevanja in to je naša odraščajoča mladina. Poudarjati se mora našim bodočim možem in ženam, da je le en socializem, ki odgovarja zahtevam krščanskega nauka in zahtevam naših življenjskih in družabnih interesov in to je krščanski socializem, kakor ga je učil naš nesmrtni Krek. Čuvati pa se moramo krivih naukov, ki vodijo v pregrešno zablodo, da je treba izboljšati življenjski položaj s tem, da stavimo lastno življenje v smrtno nevarnost, da je treba za dosego kakega cilja storiti tudi radevoljni uboj.

Gospodarstvo Italije.

Oficielna poročila so zelo optimistična, nekateri trdijo, da še celo resnici ne odgovarjajo popolnoma. Resnično pa se je izboljšalo državno gospodarstvo. Denarstvo je urejeno, obtok papirnatega denarja in državnih zadolžnic je znatno zmanjšan. Dohodki od davkov so zadovoljivi in izkazi finančnega ministrstva kažejo zelo ugodno sliko.

Pač pa je privatno gospodarstvo manj ugodno. Povrnitev k zlati valuti je na trgovino in industrijo slabo vplivala. Davčna bremena so zelo velika. Dohodninski davek na primer znaša 13-3% z 2% pribitkom posebej. Potem pa pridejo drugi državni davki, obč. davki in dajatve za sindikate in korporacije. Ta preobremenjenost je kriva, da privatno gospodarstvo ne more naprej. Najbolj neugoden položaj je v novih italijanskih pokrajinah. Vzrok je popolnoma nova gospodarska usmeritev, nove gospodarske razmere, novo gospodarsko telo, neizvedena gospodarska grupacija.

Avtomobilna industrija je v težkem položaju. »Fordizem« preveč konkurira. Misli pa »Fiat« obrat amerikanizirati. Industrija umetne svile je v zastoju. »Luis Viscosa« ni izplačala nikake dividende. Ugodnejši položaj je pri Montecatini d. d., ki je izplačala 8% dividendo. Ladjedelniško industrijo živi država z večjimi naročili, čeravno nima za to potrebe, samo zato, da ohrani to industrijo, da ni treba ustaviti obratov in odpustiti delavcev, kot je bilo to treba narediti v ladjedelnici Cosulich v Trzinu.

Fašizem onemogoča vsak boj med kapitalom in delom. Vsa sporna vprašanja rešuje potom razsodišč in delavcu ni dopuščeno nobeno bojno sredstvo. Tako je torej Italija prva država, ki je uvedla produkcijski solidarizem. Je pa vprašanje, koliko časa bo to držalo, ker tu je najbolj očitljivejša točka fašizma, ki se bo moral nekoč zrušiti ob tesni, podzemeljski delavski organizaciji.

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1357 Din, za 100 lir 297.75 Din, za 1 dolar 56.75 Din, za 100 francoskih frankov 222.50 Din, za 100 češkoslovaških kron 168 Din, za 100 šilingov 798.25 Din.

Andrej Samec:

Sv. Jošt — naš trošt.

(Nekaj domislic s tabora Krekove mladine.)

1.

Saj končno ni taka reč: Par kovačev v denarnico, kuhan kos od rajnega pujasa, steklenico kave, pošteno zagozdo od socializirane družinske štruce, »poročno« obleko, elitnemu plesu katoliškega starešinstva diametralno nasprotno čevlje, predvojni klobuk, izletniško karto — pa se pelješ mimo Mont Everesta — Šmarne gore proti Kranju v zlato nedeljsko jutro. Brat Tine se usmili tvoje malice in jo velikodušno sprejme v svoj nahrbtnik, ki je bil nov tedaj, ko je bil gospod minister Pucelj še avstrijski frajtar. »Ilustrirani Slovenec« z neslovensko modo, naš neuklonljivi Janko Nep. Jeglič, pa tovariš njegov sin Ciril! Kar smili se mi Čiro: tako mlad, pa že v leksikonu! Dobro, da je človek po abecedi zadnji in sploh. Sam Bog večni ve, za koga me bo proglasil sodrug g. Franc Erjavec, ko pridem na vrsto? — Pa menda vendar ne za kemika kot sodruga Čobala? — Sicer pa bo tedaj drugačna doba in socialističen družabni red ter se bodo pisali vse drugačni leksikoni... Tako mi vere junaške in sv. Jošt naš trošt!

2.

Tovariš meni, da je »Slovenec« pogrešil, ko je na prvi strani priobčil z debelimi črkami, kako so žandarji ali skupščinska straža (Reichratspolizei wache) kmetsko-demokratsko govorico iz parlamenta nosili. To da je škandal in da bi moralo priti v petit-tisk med inserati! — Fant ni premislil, da bi baš med inserati brali ta škandal prav vsi »Slovenčevi« bravci! Saj je uprava poldrugi mesec agitrala zato, da naj ljudje do pike natančno čitajo inserate in si izpišejo vse napake! To je glavno pri dnevniku. Misli so lahko krive! — Uredniki si pa glave belijo, kako bi miselno globoko orali z uvodniki! Pa še o sv. Rešnjem Telesu pišejo! Oslu neumni! Inserat — to je roba di poka! — Halo, halo! — Demokratje sol Jugoslavije! — »Jutro« najbolj informiran list Jugoslavije! — »Slovenec« nezmojljiv v — inseratih! — — — O sv. Jošt naš trošt!

3.

Krekovi mladini se je za III. tabor Bog prav lepo nasmehnil: tako lep krasen, jasen dan smo imeli. In toliko ljudi na Joštu! Vseh barv in mišljenj. Takoj med prvimi z nami: Kranjski župan g. Pirc, g. urednik Zabret, g. dr. Kržan, g. profesor Tomc in — dva žandarja z nasajenimi bajoneti... O, sv. Jošt naš trošt!

4.

In na Laborah pri Stražišču — to je bilo nedoljivega prisrčnega življenja! Še jeseniški godci so si mislili: »Za ta lon je kmalu zadosti!« — Pa so šli raje osla obkladat, »ringelšpil« in skok v višino kar s hmelniki! Kdo bi vedno pihal v tiste »klenete«? In če ti še žane pove, kako je med vojno v Lebringu odvezal devet Rusov, ni prav nič čudno, če si med splošnim smehom marsikje lahko preštel vse zobe in škrbine vmes. — Da, Lebring, zunanje posojilo, Mussolini, splošna razorožitev, mirovna liga, krasnaja armija in — delovno ljudstvo... O, sv. Jošt naš trošt!

5.

Terseglavov, Kocbekov, Pukšičev govor ena sama iz bron vilita celota! Kakor silen krik do neba: Gospod, prizanesi, ne udari nas na veke radi malikovavcev! Iz Tebe, v Tebi in k Tebi hočemo vsi! Vladaj Ti in Tvoja postava! — Doma pa: Jugoslovanska strokovna zveza, Krekova mladina, delavske ustanove, tisoč reči in, in — strankina disciplina, pa — Krekovi — učenci! In pomočniki?... O, sv. Jošt naš trošt!

PRIJATELJ, ali si že pogledal v knjižnico našega društva, ako je v nji že »Žena z zaprtimi očmi«! Če še ni, zahtevaj od odbora, da jo takoj naroči.

Skrb za zanemarjeno deco.

Po celi Sloveniji je na tisoče zanemarjene dece. Mnogo jo je po kmetih, še več pa v mestih in industrijskih krajih. Med to zanemarjeno deco spadajo predvsem otroci brez staršev, bodisi da so se rodili izven zakona ali pa v takih razmerah, da so bili iztrgani staršem. Tudi pohabljenost deco je šteti sem, za katerih zdravljenje ne skrbe ne starši, ne javne oblasti. To so pohabljenosti vseh vrst: telesno zgoščeni, zgrbljenčki, s pokvarjenimi nogami, rabitični, kratkovidni in gluhozorni.

Za zanemarjeno deco je pri nas zelo slabo oskrbljeno. Raste tjavendan. Malokdo se zmeni zanjo. Prepuščena je sama sebi. Okolica se ji roga in norčuje iz nje. Zanemarjena deca je predmet omalovaževanja in zasmeha. Je pač lahko napadati slabotnega, ki se ne more braniti. V osamljenosti, v katero požeje zanemarjene otroke njihova okolica, se jim izoblikuje značaj. Kakšen more biti, ni težko reči: Zgubljajo voljo in energijo. Temu se pridruži še često telesna nesposobnost za delo. Tako vam zraste človek, ki je po svojih telesnih in duševnih lastnostih družbi v nadlogo in v zlo.

Kje je iskati krivdo in vzrok? Po veliki večini bo pri neposredno prizadetih težko ugotoviti objektivno krivdo. Tu je vzrok zanemarjenja dece nevednost, tam revščina, tod smrt in druge nesreče. Odgovornost pade na tiste javne činitelje, ki so po svojem namenu, po svojih poslih in po svojem položaju v to poklicani, da skrbe za zanemarjeno deco. Morda ni treba dokazovati, da je taka deca javna zadeva, za katero je družba dolžna se brigati. Saj je ravno zanemarjena deca najtežje zlo. Mesto,

da bi ti otroci postali dobri člani družbe, ki bi si z lastnim delom ustvarili svoj obstoj in bili skupnosti v korist, so ji pa v nadlogo, ki dajejo kazenskim oblastem neprestano opravka.

Razne države si veliko prizadevajo za podvig vzgoje zanemarjene dece, katere število je radi vojnih posledic v zadnjih letih zelo naraslo. Ravno te dni se je vršil v Lipskem zdravstveno-vzgojni kongres, ki se je obširno bavil s temi vprašanji.

Naša država je na tem polju doslej silno malo storila. Na merodajnih mestih niso nikdar pokazali umevanja za te prevažne zadeve. Ministrstvo za socialno politiko, ki je bilo v prvi vrsti v to poklicano, te naloge ni rešilo. Ne samo, da ni umelo vzdržati obstoječega stanja, ampak ga je še poslabšalo. Saj je pač ministrstvo samo zapisano smrti. Ko je prevzel to ministrstvo dr. Gosar, ki je edini imel umevanje za ta vprašanja, je bil proračun tega ministrstva že toliko obsekan, da je le z največjim naporom mogel storiti, kar se je v danih razmerah storiti dalo.

V Sloveniji se je zadnje leto, odkar so pričele delovati oblastne skupščine, vzelo to vprašanje resno v roke, v kolikor dopuščajo sredstva, ki so pa zares skromna in bodo skromna še dobro dobo let. Sedanji vzgojni zavodi za zanemarjeno deco potrebam niti od daleč ne zadoščajo. Kakšen krik in vik je dvignila opozicija v oblastni skupščini proti vpeljavi davkov na uživanje predmetov in stvari, ki ne samo, da sploh niso potrebni za življenje, marveč so celo škodljivi zdravju (alkohol, ponočni obisk gostiln, ples itd.). Donosi iz teh davkov so namreč predvsem namenjeni za vzdrževanje dobrodelnih in zdravstvenih ustanov. To pač dokazuje, kako malo

umevanja je v javnosti za vzgojo zanemarjene dece.

Vprašanje zanemarjene dece postaja vedno bolj pereče. Za njegovo rešitev se bodo morale zavzeti državne in samoupravne oblasti vzajemno z zasebnimi dobrodelnimi društvi in ustanovami. Predvsem bi bil potreben velik zavod za oskrbo revne dece brez staršev. V njem naj bi ta deca uživala vzgojo duha in srca, dobila primerno šolsko izobrazbo. Nato pa naj bi se ji dala možnost, da se izven zavoda ali pa morda tudi v njem izuči za življenjski poklic. V drugem zavodu ali v istem, naj bi se vzgajala pohabljenost deca. Zavod bi naj bil namenu primerno opremljen. Taka deca naj bi se z zdravstvenimi sredstvi telesno pripravila za izvrševanje lahkih del in lažjih poklicev, če ne morda celo za težje. Po doseženih telesnih sposobnostih naj bi gojenci izvrševali ali samostojne poklice ali bi se obdržali v zavodu ali pa drugod nameščali. V ta poslednji namen bi bili zlasti poklicani, ker so gojenci iz takih zavodov v izvrševanju svojega dela vestni in pridni, vztrajni in marljivi radi sistematične vzgoje.

Vzdrževanje teh zavodov bi najbrž ne bilo težavno. Na eni strani bi prispevale prizadete občine, starši, sorodniki, vobče tisti, ki so po zakonu dolžni skrbeti za tako deco. Saj je ravno njim predvsem mnogo na tem ležeče, da vzgoje zanemarjeno deco za člane družbe, ki bodo skupnosti v korist. Morda bi kazalo urediti, da se tudi gojenci v prvi vrsti vračajo v svoje domače občine in tam izvršujejo svoje poklice. Na ta način bi nekoliko posredno bili v dobro svoje domačije. Na drugi strani bi k vzdrževanju zavodov prispevali gojenci sami z lastnim delom.

Vodstvo in oskrbo zavodov naj bi prevzele osebe in skupine, ki se temu

človekoljubnemu in dobrodelnemu delu posvetijo iz verskih nagibov. Ustroj in cilj teh zavodov in njih sredstva so taka, da morejo v njih uspešno delovati samo ljudje, ki ne iščejo za svoje delo samo časnega plačila, odmerjenega v denarju. Njih delo se po večini niti ne da oceniti še manj plačati v denarju. Ti ljudje zasledujejo višje cilje, zato tudi črpajo duhovne sile za svoje veliko socialno delo pri Tistem, od katerega pričakujejo — večnega plačila.

Najtežje pa je vprašanje, odkod dobiti sredstva za zgraditev in oprmo takega zavoda. Za to so potrebni milijoni. V poštev bi prišla v danih razmerah predvsem javna dobrodelnost, katero naj bi s svojo podjetnostjo podpirale oblasti. Poziv na javnost je upravičen predvsem zato, ker izdamo in zapravimo letno ne morda milijone, ampak milijarde za popolnoma nepotrebne in škodljive stvari. Samo alkoholizem požre v Sloveniji letno 3 milijarde. Kolikogra predstave v kinematografih, za nepotreben lišp, modo in luksus. Tu upoštevamo samo gotov denar, ne da bi se ozirali na ogromno škodo na zapravljenem času in izgubljenem zdravju radi zanemarjenja dolžnosti.

Poziv na javno dobrodelnost za ustanovitev za ves slovenski narod koristnih zavodov je zadeva, ki s svojimi posledicami globoko posega v zasebno življenje in sicer ravno tistih ljudi, ki so s svojim načinom življenja najmanj pri volji, doprinesiti svoj delež za dobrodelne namene. Toda poziv je popolnoma upravičen. Tisti, ki zapravljajo denar sebi in narodu v škodo, so dolžni, odreči se zadoščanju svojih strasti in prispevati za ustanove, od katerih je odvisna življenjska pot tisočev. Skrb za vzgojo zanemarjene dece pada na breme javnosti in vsakega posameznika.

Vsak zaveden somišljenik je član

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Vsaka varčna gospodinja kupuje vse pri svoji lastni zadrugi. --- Vsak dober računar more izračunati, da se kupi najceneje v našem konzumu.

Slavko Savinšek:

24

Milica, otrok bolesti.

»Dovolj časa bo. Ob petih bi potem prišel moj oče, ki je tudi danes preje prost, pome. Vam je prav?«

»Morem ostati čez noč tukaj, gospodična, če bi mogli jutri dobiti zopet uro časa.«

»Je bolje, gospod Mirko, da ne! Naj ostane tako kot sem dejala.«

»Kakor hočete in morete, gospodična Milica.« Bleda je bila Milica, bled Mirko. Dala mu je roko:

»Na svidenje!« in ga s pogledom pobožala, da se mu je toplo razlilo v srce in bi se bil najraje sklonil nad drobno ročico, ki je počivala v njegovi in jo poljubil.

»Vas smem spremiti, gospodična,«
»Hvala! Bolje, da ne! Dobro se zabavajte ta čas!«

»Saj veste, kako se morem brez vas, Milica,« ji je dejal, potem je odšla. Stal je ko prikovan na mestu in je gledal za njo. Tedaj je šele opazil, da šepa Milica in da hodi ob palici. O, ne pozna se ji mnogo, je mislil sam pri sebi. Pa je tako tožila o boleznih. A čeprav je gledal za njo, je videl le nje obraz in ne njene hibe. Oči so se mu smehljale, ga pozdravljale, se mu zahvaljevale, ker je bil prišel. Na ovinku se je Milica ozrla. Še vedno je stal na cesti Mirko. Narahlo je priklonila glavo. Odkril se je. Tedaj je izginila za vogalom.

Kako je lepa, je pomislil! Nogi pa se pozdravita; to mora biti le kaka navadna bolezen, morda prehlajenje; ni tako hudo, mu je šlo po glavi.

Pa ni slutil niti z daleka, kako strašno je trpela Milica pri hoji in tudi ni videl, kako je za vogal prišedši klecnila v koleni in bi se bila skoro zgrudila od premagovanja in bolečine...

Popoldne je že pred tretjo uro Mirko prišel v naznačeno gostilnico in hotel ravno zaviti na verando, ko je zagledal Milico, sedečo na klopi ob poti, ki vodi od gostilnice dalje zadaj v gozd. Rdečica mu je planila v obraz in urno je pohitel k njej, ki jo je tako ljubil.

Pred njo je obstal, snel klobuk in jo toplo

pozdravil. Milica se je odmaknila na klopici, da je bilo še zanj prostora in ga povabila sesti k sebi. Sedel je in se takoj primaknil k nji ter ulovil njeno belo trepetajočo ročico v svojo dlan. Nekaj časa je zrl Milici v obraz, potem pa dvignil drobno roko, se sklonil nad njo in jo poljubil z vsem žarom mladih ustnic.

Ni mu je odtegnila. Solze so ji igrate v očeh, ko je spustila torbico iz leve roke in ž njo šla po laseh v njegovemu dragemu.

»Milica,« ji je šepetal tiho in ji gledal v oči. Ročice ni spustil. »Milica, kako Te ljubim! Kako sem hrepenel po Tebi od ure, ko sem te videl prvič, pa do danes! Kakor sanje je vse in Ti sama si kakor sanja, kakor vila iz sanj, ki je noč in dan pri meni, v mojem srcu, v moji duši. — Milica, Milica, ali me tudi Ti ljubiš?«

Nagnila se je k njemu. V oči mu je gledala dolgo, dolgo, brez besede. Ustnice so ji podrhtavale in v oči so ji silile solze, mlade grudi so se ji burno dvigale, srce ji je glasno utripalo. Kakor v sanjah je gledala pred seboj njega, ki je prišel v njene sanje in postal cilj njenega hrepenenja. Gledala je njegove udane oči, ki so bile tako polne ljubezni, tako globoko verne v srečo, v ljubezen. Gledala njegovo lice, ki je bilo od sreče rožno in mlado ko jutranja zarja. Ni mogla izreči besede. V grlu jo je davilo, tiščalo jo je. Ni mogla, čeprav je odpirala ustnice in jih premikala, da bi bila izpregovorila predrago ime: Mirko.

Bliže se je sklonil k nji, čisto do obraza se je vzel s svojim licem, da so mu njeni črni lasje pobožali oči. Tedaj se je omeščalo v njej, se prelilo in iztočilo v sladko, tiho kakor dih rože, kakor trepet metuljevih kril:

»Moj dragi!«

Videla je kakor iz sanj, kako se je sklonil z obrazom prav do njenih ustnic, čutila je njegovo toplo roko okrog telesa, pa je zaprla oči od sreče, od blaženosti. In od sedaj nepoznana, nepojmljiva sladkost je zadržala na njenih ustnicah, ki so v poljubu vztrepetale in hotele z enim trepetom izliti vso svojo srečo, vso sladkost srca, vso blaženost duše na ustnice ljubega, da mu v duši zaživi za vedno...

Živela sta uro neme ljubezni, ki se v njej samo duše morejo pogovarjati. In duši obeh sta živeli iz oči in v drhtenju prstov sta gibali. V utripih in

prelivih poletnih luči so se jima v očeh lovile misli in segale z rožnimi prsti v srce. Krog njiju dveh je bila sama neprodorna luč kakor tema; kakor morje in zrak brez meje; kakor v štiri svetlobne stene ujeto trepetanje hipa brezčasja...

Zmotil ju je korak. Po stezi proti gostilni sta prišla dva mlada, fant in dekle. V veselem smehu sta hitela proti verandi in sedla tu za mizo.

Mirko in Milica sta se spogledala. In v obeh je vstala ista misel: kakor midva, samo čisto drugače.

Povabil jo je v gostilnico. Šla je za njim počasi, o nje hitel naprej, da ji prostor pripravi. Sedla sta in govorila ob skromnem prigrizku. Sprva ni šla beseda in se ni znala oživeti. Preveč je še bilo odseva minule ure v obeh. Ali ččasoma je prišlo in pričel je prvi Mirko ter ji je pripovedoval o sebi, o ljubezni, o hrepenenju, pa tudi o svojih razmerah. Da morata sedaj hiteti, ker bi se on rad poročil, da bi ne bil tako sam, tako strašno sam s svojim hrepenenjem po njej.

Takoj se je Milici zresnil obraz. Položila je roko na njegovo in odločno dejala:

»Preje ne, da ozdravim!«

Mirko je planil v začudenje:

»Zakaj ne?«

»Ne vem še, če je bolezen ozdravljiva. Glej, nisem ti prav po pravici vsega povedala. Videl si lahko, čeprav sem se premagovala. In zdravnik še tudi ni izrekel zadnje besede.«

»To je vseeno. Ljubim Te tako kakršna si! Čemu bi si delala težko srce oba, čemu bi čakala?«

»Mirko, vem, da me ljubiš! Tudi jaz Tebe, da skoro dihate ne morem in hrepenenju in ljubezni. Ali hočem, da boš imel gotovost, zato počakajva izida zdravnikovih prizadevanj. Zdravi me dr. X. Lahko vprašaj pri njem samem. Povedal Ti bo, razložil, in če boš videl, da je vseeno dobro zate, tedaj povej. Počakala bova, da se vsaj za silo popravi bolezen, potem pa se poročiva.«

Še je hotela govoriti dalje, morda povedati tudi ono, česar sama sebi ni hotela priznati, ko je prišel oče Ravnik. Milica ju je seznanila. In očetu Ravniku se je tako čudno zdelo, ko je tujec nagovarjal Milico kar s »Ti« in ji Milica dejal. Pa še bolj čudno se mu je videlo, ko je Milica tujemu človeku rekla: »Ti, moj Mirko!« Skoro sovražno je ob tem pogledal Mirka.